

Valtioneuvostolle

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LUONNONSUOJELULAIKSI JA ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Helsingin yliopiston kansleri on kutsuttu yliopistolain 68.2 §:n nojalla valtioneuvoston istuntoon koskien hallituksen esitystä eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Kiitän kutsusta ja totean Helsingin yliopiston kanslerin lausuntona hallituksen esityksestä seuraavaa.

Lakiluonnoksen tavoitteena on ajantasaistaa luonnonsuojelulaki ja mahdollistaa nykyisen hallitusohjelman tavoite pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa. Luonnonsuojelulain uudistusprosessi on ollut onnistunut ja lakiluonnos perustuu vankkaan tieteelliseen tietoon. Valmisteluaineistot ovat olleet kattavia, asiantuntijoita on kuultu laajasti ja lakia on selvästi pyritty uudistamaan tietopohjaisesti. Kiitän Ympäristöministeriötä tämän prosessin hyvästä toteuttamisesta.

Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus

Luonnontieteelliselle keskusmuseolle esitetään lain tasolla useita uusia tehtäviä, kuten eliölaajien suojeluun, seurantaan ja tiedonhallintaan liittyviä tehtäviä (10§) sekä ympäristökasvatuksen edistäminen ja kansalaisten, yksityisten ja julkisten toimijoiden ympäristötietoisuuden lisääminen (8§).

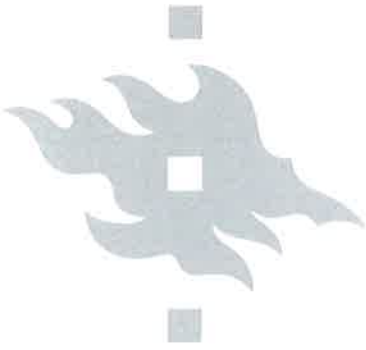
Luonnonsuojelulain perusteluissa esitetään, ettei Luonnontieteelliselle keskusmuseolle synny uusia tehtäviä, vaan nykyiset tehtävät lähinnä formalisoidaan. Tosiasiallisesti näitä tehtäviä on tähän mennessä rahoitettu ympäristöministeriön hankerahoituksella tai muulla lyhyellä rahoituksella. Ne ovat olleet museon itsenäisessä päätäntävällässä olleita projekteja, joista nyt ollaan tekemässä lakisääteisiä veloitteita.

Valtakunnallisten tehtävien kulujen ei tule kohdistua yliopistokehyksestä myönnettyyn rahoitukseen, koska nämä tehtävät eivät ole yliopiston autonomisessa päätäntävällässä. Jo nykyisessä tilanteessa yliopistolain ja muiden olemassa olevien lainsäädännöllisten veloitteiden täyttäminen maksaa museolle 8,6 M€ (v. 2020), kun opetus- ja kulttuuriministeriön kohdentama rahoitus on vain 2,4 M€. Luomus palvelee myös ympäristö- ja luonnonvarahallintoa, jolloin rahoituksen tulee ottaa tämä huomioon.

Uudet tehtävät soveltuvat hyvin Luonnontieteellisen keskusmuseon profiiliin, mutta vaativat yliopistokehyksestä irrotetun erillisen pitkäjänteisen rahoituksen. Tehtävien kirjaaminen lakiin ilman rahoituksen järjestämistä voi johtaa vaatimuksiin hoitaa asiantuntijapalveluja lain nojalla ilman, että niihin on olemassa resurssit.

Ekologinen kompensatio

Lausunnolla olleessa luonnoksessa ekologista kompensatiota vaadittiin korvaamaan tiettyjen luontotyyppien ja eliölaajien suojelun poikkeuksia. Tästä on luovuttu ja esitysehdotuksessa mainitaan vain vapaaehtoinen ekologinen kompensatio.

Tutkijayhteisössä on laaja konsensus siitä, että ilman ennallistamista ja luontoarvojen heikkenemisen selvää rajoittamista luonnon monimuotoisuus jatkaa heikkenemistään ja sikäli uhkaa ihmiskunnan tulevaisuutta.

Kompensaatiossa luonnonarvojen heikentäjällä on kustannusvastuu. Vapaaehtoisessa kompensaatiossa valtiolle jää sekä järjestelmän pyörittämisen kustannukset että kompensoimattomat luonnonarvojen heikennykset. Ekologisen kompensaation tulisi olla luontotyyppien ja lajien suojelun poikkeuslupapäätösten edellytyksenä, kuten aiemmissa lain luonnoksissa oli muotoiltu.

Luontotiedon asema ja turvaaminen

Yliopistoilla on yliopistolaista nousevana tehtävänä edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä sivistystä, tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Luontotieto on yksi keskeisistä tavoista, jolla Helsingin yliopisto toimii jatkuvassa vuorovaikutuksessa kansalaisten, yritysten ja päätöksentekijöiden kanssa. Tätä tietoa kertyy valtavasti ja on hyvä, että laissa on turvattu ainakin osittain tämän tiedon säilyminen.

Pitkäaikaisen luontotiedon kertymisen turvaaminen on keskeistä luonnon monimuotoisuuden suojelun kannalta. Pitkäaikaisseurannat ovat yksi osa suomalaisen tutkimuksen merkittävyttä ja niiden turvaaminen lain tai asetuksen tasolla mahdollistaa parhaan mahdollisen tieteellisen tiedon suomalaiselle luonnonsuojelutyölle, että parantaa suomalaisen tieteen mahdollisuuksia tuottaa maailmanluokan tutkimusta.

Helsingissä, toukokuun 12. päivänä 2022

Kaarle Hämeri

Helsingin yliopiston kansleri